

УДК 005.591.6:338.43:631.11:332.024.3

DOI: https://doi.org/10.31521/modecon.V56(2026)-38

Чорнобай Л. М., к.е.н., доцент, доцент кафедри менеджменту, публічного управління та адміністрування, Заклад вищої освіти «Подільський державний університет», м. Кам'янець-Подільський, Україна

ORCID: 0000-0001-5122-1485

e-mail: chornobay431@gmail.com

Мушеник І. М., к.е.н., доцент, доцент кафедри інформаційних технологій, фізико-математичних та безпекових дисциплін, Заклад вищої освіти «Подільський державний університет», м. Кам'янець-Подільський, Україна

ORCID: 0000-0003-4379-7358

e-mail: mushenik77@ukr.net

Управління інноваційним розвитком підприємств в контексті сталого розвитку сільських територій

Анотація. У статті розглянуто теоретичні й практичні аспекти управління інноваційним розвитком підприємств в умовах військових викликів, з урахуванням необхідності підтримки сталого розвитку сільських територій. Висвітлено роль інновацій як ключового чинника, що сприяє підвищенню конкурентоздатності підприємств, їх адаптації до кризових ситуацій та відновленню економічної активності. Розглянуто сучасні наукові підходи до трактування сутності інноваційного розвитку та принципів управління ним, виокремлено основні чинники, що впливають на трансформацію інноваційного потенціалу підприємств у воєнний час.

З'ясовано, що успішне управління інноваційною діяльністю потребує комплексного підходу, який включає стратегічне планування, формування ресурсної бази, реалізацію інноваційних проєктів і ретельну оцінку їх ефективності. Особливий акцент зроблено на значенні цифровізації, екологічного виробництва, розвитку кооперативних зв'язків та кластерних моделей взаємодії як пріоритетних напрямів інноваційного розвитку. Показано, що інноваційні підходи сприяють не лише економічному зростанню, але й соціальній стабільності та поліпшенню рівня і якості життя людей у сільських регіонах.

Установлено, що в умовах сучасних викликів і загроз питання управління інноваційним розвитком набуває стратегічної важливості, оскільки дозволяє забезпечити стійкість підприємств, оптимізувати використання ресурсів і закласти основу для післявоєнного відродження економіки. Запропоновано напрямки вдосконалення управлінських стратегій, які орієнтовані на активізацію інноваційної діяльності підприємств та забезпечення довгострокової стабільності й сталого розвитку сільських територій.

Ключові слова: інноваційний розвиток, управління підприємствами, сталий розвиток, сільські території, цифровізація.

Chornobai Larysa, PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor at the Department of Management and Public Administration Higher educational institution «Podillia State University», Kamianets-Podilskyi, Ukraine

Mushenyk Iryna, PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor at Department of Information Technologies, Physical-Mathematical and Security Disciplines, Higher educational institution «Podillia State University», Kamianets-Podilskyi, Ukraine

Management of Innovative Development of Enterprises in the Context of Sustainable Development of Rural Areas

Abstract. Introduction. The transformation of the economic environment under conditions of military aggression intensifies the need for enterprises to transition to an innovation-driven development model. The war has caused widespread disruptions to the availability of resources, logistics, and labor markets, which has had a particularly negative impact on agricultural enterprises that form the economic foundation of rural areas. In these circumstances, effective innovation management is essential for maintaining economic resilience and ensuring balanced territorial development.

Purpose. This study aims to substantiate theoretical and methodological approaches to managing the innovative development of enterprises under conditions of heightened uncertainty. Additionally, it seeks to identify effective tools for strengthening their sustainability in the context of rural development.

Results. The research establishes that innovative development is a complex process encompassing technological, organizational, managerial, and marketing transformations. The formation of innovation potential—including human, financial,

¹Стаття надійшла до редакції: 20.04.2026

Received: 20 April 2026

and informational resources—is determined to be a key prerequisite for the adaptive functioning of enterprises. The study identifies priority areas for innovation, including digitalization, ecological modernization, activity diversification, and cooperative and cluster model development. Empirical observations confirm that innovation contributes to increased productivity, optimized costs, and market expansion. However, the war imposes constraints related to infrastructure destruction, limited financing, and unstable economic relations. This necessitates implementing adaptive management mechanisms and institutional support.

Conclusions. *Effective management of innovative development is a systemic, strategic process that ensures enterprise competitiveness and long-term sustainability. Integrating digital technologies, strategic planning, and institutional support lays the groundwork for overcoming crises. Innovative activity is essential for restoring economic stability and enhancing the socioeconomic development of rural areas, making them more resilient to external shocks.*

Keywords: *innovative development; enterprise management; sustainable development; rural areas.*

JEL Classification: *M11; O18; R58.*

Постановка проблеми. Сучасні економічні трансформації вимагають від підприємств переходу до інноваційної моделі розвитку. У контексті глобалізації, цифровізації та високого рівня конкуренції саме інновації стають ключовим фактором довгострокового економічного зростання. Управління інноваційним розвитком підприємств перетворюється на багатогранну систему, що інтегрує стратегічні, організаційні та економічні аспекти. Особливо важливим це питання стає в умовах військової агресії, коли інноваційне управління виступає основою економічної стійкості окремих підприємств і стабільного розвитку сільських районів в Україні. Повномасштабні воєнні дії, які тривають із 2022 року, спричинили серйозні труднощі для бізнесу, зокрема для аграрного сектора та малого й середнього підприємництва, які є базисом сільськогосподарського виробництва та локальної економіки [1].

Для забезпечення сталого розвитку сільських територій необхідний системний підхід до впровадження інновацій, що дозволить адаптувати виробничі процеси до нових умов, зміцнити конкурентоспроможність і підтримати соціально-економічну рівновагу регіонів [2].

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідження інновацій як фактора суспільного розвитку започатковані в працях класиків економічної теорії А. Маршала, М. Туган-Барановського, Й. Шумпетера та продовжені Х. Барнетом, Д. Беллом, Л. Ласло, Б. Лундвалом, Ф. Махлупом, Р. Нельсоном, Е. Роджерсом, Б. Санто та ін.

Сучасні наукові дослідження Рудь Н.Т., Гудзь О.Є., Ілляшенко С.М., Боднарчук Н.В., Васильченко М.І., Васильєвої Л.М., Купріної Н.М., Ліби Н.С. з проблематики управління інноваційним розвитком підприємств демонструють високу концентрацію уваги на адаптаційних механізмах, цифровій трансформації та забезпеченні стійкості бізнесу.

У контексті сталого розвитку сільських територій значний внесок роблять дослідження, які розглядають інновації як інструмент відновлення економічної активності та підвищення конкурентоспроможності громад. Акцентується увага на розвитку кластерних моделей, соціального підприємництва та технологій подвійного призначення як ключових напрямів

інноваційного розвитку в умовах війни. У працях науковців доведено, що інноваційні стратегії, орієнтовані на експорт, екологізацію та цифровізацію, є базою сталого розвитку територій у післявоєнний період.

Загалом сучасні публікації формують науковий консенсус щодо того, що інноваційний розвиток підприємств виступає системоутворюючим чинником відновлення економіки та забезпечення довгострокової стійкості сільських територій в умовах сучасних викликів і загроз.

Формулювання цілей дослідження. Мета дослідження полягає у проведенні аналізу впливу кризових факторів на інноваційну діяльність та пошуку шляхів забезпечення стійкості функціонування суб'єктів господарювання. Основним завданням є розробка теоретичних положень і методичних підходів до управління інноваційними процесами, які здатні адаптуватися до умов підвищеної невизначеності, високих ризиків та ресурсних обмежень. Значну увагу приділено дослідженню змін інноваційного потенціалу підприємств під впливом воєнних викликів, аналізу чинників, які впливають на розвиток інновацій.

Прикладні аспекти дослідження спрямовані на створення ефективних управлінських інструментів для стимулювання інноваційної діяльності підприємств у контексті сталого розвитку сільських територій. Це включає визначення ключових напрямів впровадження інновацій, зокрема у сферах цифровізації, екологічного виробництва, а також розвитку моделей кооперації та кластерної взаємодії.

Виклад основного матеріалу дослідження. Інноваційний розвиток підприємства являє собою систематичний процес впровадження нововведень у різні напрями його діяльності задля підвищення загальної ефективності функціонування. Він охоплює технологічні, організаційні, управлінські та маркетингові інновації. Науковий підхід до цього питання передбачає створення інноваційного потенціалу, що базується на таких ресурсах, як кадрові, фінансові, інформаційні і матеріально-технічні [3]. Особливе значення має здатність підприємства генерувати та комерціалізувати нові ідеї.

Інноваційний розвиток – це комплексний процес змін, орієнтованих на створення, впровадження та комерціалізацію нових продуктів, технологій, бізнес-моделей та організаційних рішень, які сприяють підвищенню конкурентоздатності підприємства та його стійкості до зовнішніх викликів. В основі теорії управління інноваціями лежить системний підхід, який узгоджує інтеграцію внутрішніх і зовнішніх факторів, включаючи інституційну підтримку, інноваційну інфраструктуру та цифрову трансформацію. Ці складові особливо значущі для розвитку сільських територій, де інноваційні процеси здатні не лише підвищувати ефективність виробництва, але й зміцнювати соціальний капітал [2].

Інновації є ключовим чинником економічного прогресу, оскільки сприяють підвищенню продуктивності праці, зниженню витрат і освоєнню нових ринкових сегментів. Разом з тим, вони потребують ретельного управління для врахування можливих ризиків та невизначеностей.

Управління інноваційним розвитком підприємства – це цілеспрямована діяльність, яка полягає в плануванні, організації, стимулюванні та контролі інноваційної активності [4]. Головною його метою є забезпечення стійкого зростання підприємства через ефективне використання інноваційних рішень. Для цього система управління інноваційним розвитком має передбачати такі ключові елементи:

- стратегічне планування інновацій;
- розвиток інноваційного потенціалу;
- реалізацію інноваційних проєктів;
- оцінку ефективності проведених інноваційних заходів.

Важливою складовою є впровадження інноваційної програми, яка об'єднує комплекс заходів для реалізації інноваційної стратегії. Програма охоплює організаційні, фінансові та нормативно-правові аспекти підтримки інноваційних процесів [5].

Стратегічне управління інноваційним розвитком орієнтоване на визначення довгострокових цілей підприємства та шляхів їх досягнення через активну інноваційну діяльність. Основна його мета – створення конкурентних переваг та адаптація до змін у зовнішньому середовищі. Дослідження свідчать, що правильний стратегічний підхід до управління новаторськими ініціативами допомагає підприємствам розширювати ринки збуту, підвищувати ефективність виробничих процесів і забезпечувати стабільне зростання доходів [4].

Процес формування інноваційної стратегії включає декілька етапів: аналіз внутрішнього та зовнішнього середовища, визначення стратегічних цілей, вибір напрямів інноваційного розвитку й оцінку ефективності їх реалізації [6].

Інноваційний розвиток підприємств у контексті сталого розвитку сільських територій слід розглядати

як багатогранний процес, що інтегрує економічний, екологічний та соціальний аспекти. Його реалізація передбачає впровадження сучасних підходів до використання ресурсного потенціалу регіонів, посилення конкурентоспроможності виробництва та покращення якості життя населення місцевих громад. Доцільно виділити наступні ключові напрями:

② впровадження технологічних інновацій у сільськогосподарське виробництво (точне землеробство, розвиток біотехнологій, органічне виробництво, автоматизація виробничих процесів і застосування цифрових платформ управління).

② диверсифікація економічної діяльності підприємств (розвиток переробки сільськогосподарської продукції та місцевих ресурсів, агротуризму, зеленої енергетики та інших видів діяльності, що сприяють зростанню доданої вартості й зменшенню залежності від сировинної моделі господарювання).

② формування ефективних організаційних моделей, зокрема кооперації та кластеризації (об'єднання виробників у кооперативи сприяє оптимізації витрат, поліпшенню доступу до ринків збуту та інноваційних ресурсів. Кластерний підхід слугує платформою для інтеграції бізнесу, науки та освіти, стимулюючи поширення новітніх знань і технологій).

– соціальні інновації (підвищення рівня освіти, розвиток підприємницьких навичок, створення нових робочих місць, удосконалення соціальної інфраструктури).

– екологічні інновації (впровадження ресурсозберігаючих технологій, застосування відновлюваних джерел енергії, ефективне управління відходами та заходи з відновлення природних екосистем).

– фінансово-інституційні інновації (розвиток альтернативних джерел фінансування, стимулювання державної підтримки інновацій, залучення інвестицій і формування сприятливого регуляторного середовища).

Інноваційний розвиток підприємств у сільській місцевості має комплексний характер, забезпечуючи інтеграцію технологічних, економічних, соціальних та екологічних складових. Разом вони формують базу для забезпечення сталого розвитку.

Розвиток сільських територій передбачає врахування специфічних умов, оскільки їх економічна структура значною мірою пов'язана з аграрним виробництвом та супутніми сферами. Для ефективного управління інноваційними процесами необхідно зважати на соціально-культурні аспекти розвитку місцевих громад, рівень розвитку інфраструктури та доступність фінансових ресурсів. Інновації мають сприяти не лише підвищенню продуктивності виробництва, але й поліпшенню рівня життя населення [2].

Базовою економічною основою функціонування сільських територій виступає аграрний сектор, забезпечуючи формування валової доданої вартості, зайнятість населення та наповнення місцевих бюджетів. Його діяльність стимулює розвиток суміжних галузей, зокрема переробної промисловості, транспорту та торгівлі, що сприяє комплексному економічному зростанню територій. В аграрному секторі України працює понад 30 тис підприємств, які використовують для здійснення діяльності майже 17,5 млн. га сільськогосподарських угідь. Середній розмір аграрного підприємства складає 579 га. Агросектор формує близько 7% ВВП України, забезпечує майже 60% усього експорту країни. На нього припадає до 24% банківського кредитування та близько 14% інвестицій. Галузь залишається ключовим джерелом валютної виручки й одним із найбільш стійких секторів економіки навіть у період найбільших викликів, що стоять перед державою.

Військова агресія завдала значної шкоди аграрному сектору та підприємницькій діяльності в сільських районах. Частина земель опинилася в зоні бойових дій, зазнала руйнувань інфраструктура, а ринок праці зазнав значних змін через мобілізацію та переміщення населення [1]. У таких умовах підприємства змушені впроваджувати нові форми організації виробництва, включаючи цифрові технології для моніторингу й управління, що дозволяє забезпечувати безперервність виробничих процесів навіть у кризових ситуаціях [7].

Інноваційні процеси прямо впливають на ефективність діяльності підприємств та розвиток сільських територій. Сільські території дуже чутливі до стану і стабільності функціонування суб'єктів підприємницької діяльності на своїй території. Модель сталого розвитку підприємств і сільських територій передбачає здатність ефективно адаптуватися до криз, загроз та стресових ситуацій, зберігаючи працездатність і здатність до відновлення.

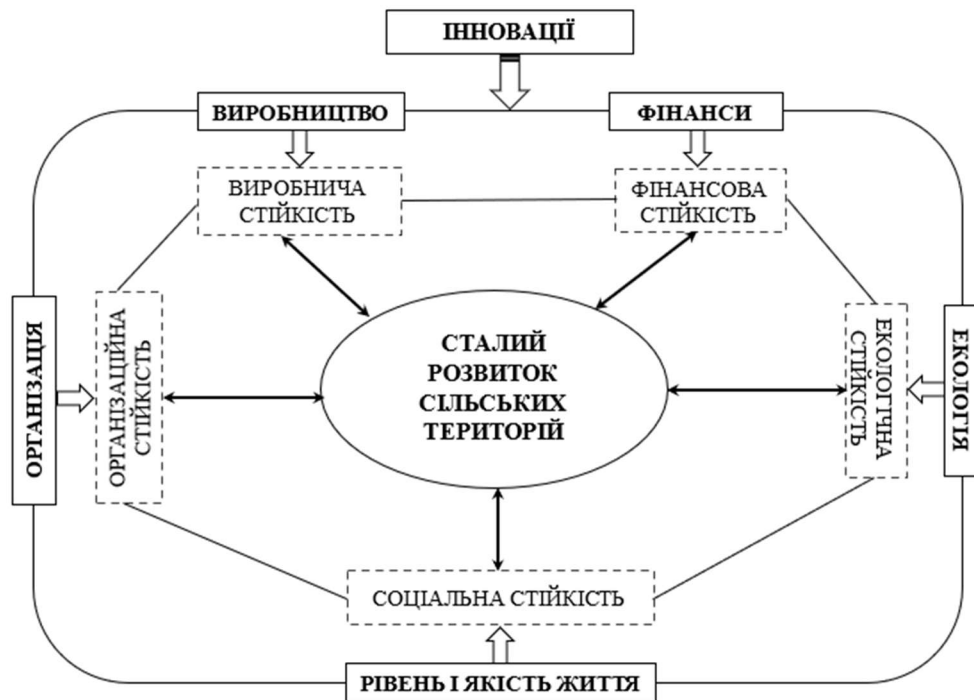

Рисунок 1 – Модель сталого розвитку підприємств і сільських територій

Джерело: : складено автором

Реалізація вказаних процесів лежить в основі стійкості підприємств, під якою розуміємо їх здатність своєчасно реагувати на зміни зовнішніх та внутрішніх умов господарювання за збереження динамічної рівноваги та цілісності за рахунок підвищення ефективного використання матеріальних, трудових та фінансових ресурсів, що забезпечують прибутковість, сприятливі умови для розширеного відтворення, поліпшення життєвого рівня працівників. Водночас відбувається забезпечення сталого розвитку сільських територій.

Ефективне стратегічне управління інноваційним розвитком підприємств є ключовим інструментом у подоланні негативних наслідків військової агресії. Цей підхід базується на прогнозуванні майбутніх змін у середовищі, адаптації внутрішніх ресурсів і розробці довгострокових інноваційних стратегій, які беруть до уваги обмеження та можливості, що виникають у кризовий період. Стратегічний підхід формує основу для адаптивного управління, яке допомагає підприємствам зберігати життєздатність та ефективно

реагувати на зовнішні виклики, водночас не відхиляючись від своїх довгострокових цілей.

Управління інноваційним розвитком базується на низці принципів, таких як системність, комплексність, адаптивність, орієнтація на результат і безперервність інноваційного процесу. Ці принципи спрямовані на досягнення стратегічних цілей підприємства через обґрунтовані управлінські рішення. Застосування комплексного підходу до управління інноваціями дозволяє підвищити ефективність процесів і знизити ризики.

Інституційна підтримка є невід'ємною складовою успішного інноваційного розвитку. Державні програми підтримки малого і середнього бізнесу, розвиток інфраструктурних проєктів, спрямованих на формування інноваційних кластерів і мереж, інтеграція до європейських інституційних механізмів створюють сприятливе середовище для діяльності підприємств навіть в умовах війни [7].

На сучасному етапі розвитку економіки спостерігається стрімкий процес цифровізації, що значно впливає на формування та впровадження інновацій. Використання цифрових технологій дозволяє підвищувати ефективність управління, оптимізувати бізнес-процеси та сприяти створенню нових продуктів і послуг, забезпечуючи конкурентоспроможність підприємств.

Цифровізація та інноваційні технології відіграють ключову роль у вдосконаленні управлінських процесів в умовах невизначеності. Цифрові платформи, автоматизовані системи планування та моніторингу є потужними інструментами для оптимізації бізнес-процесів, зниження витрат і покращення гнучкості виробничих систем [8]. Водночас стартап-екосистеми слугують важливим джерелом новаторських ідей, стимулюючи інтеграцію сучасних технологій у різні галузі економіки, зокрема аграрний сектор [9].

Управління інноваційним розвитком у контексті цифровізації вимагає впровадження інформаційних технологій у всі аспекти діяльності підприємства. Такий підхід забезпечує оперативне ухвалення рішень та адаптивність бізнесу до змін [4]. Завдяки цифровим інноваціям відкриваються можливості для формування нових бізнес-моделей, заснованих на використанні великих даних, штучного інтелекту та автоматизації.

Проте існують значні виклики, пов'язані з інноваційним розвитком у теперішній складний період. Серед головних проблем – обмеженість фінансових ресурсів, руйнування логістичної інфраструктури, нестабільність ринкового середовища та підвищені ризики безпеки. Для подолання цих труднощів необхідна консолідація зусиль державного сектора, приватного бізнесу та наукової спільноти. Спільні ініціативи зі створення інноваційних програм підтримки, стимулювання технологічних розробок і комерціалізації наукових досліджень стають рушієм розвитку.

Подальші перспективи включають поглиблення цифрової трансформації ділового середовища, розвиток кластерних об'єднань для обміну досвідом і ресурсами, а також активну співпрацю в рамках міжнародних програм. Такий підхід сприятиме доступу до нових ринків, залученню капіталу та глобальній інтеграції національної економіки.

Висновки. Управління інноваційним розвитком підприємств являє собою складний і багатогранний процес, що вимагає системного підходу та чіткого стратегічного бачення. Інновації відіграють ключову роль у забезпеченні конкурентоспроможності та сталого зростання підприємств. Для успішного управління інноваціями необхідна гармонійна інтеграція стратегічного планування, організаційної підтримки та сучасних цифрових інструментів. Не менш важливими є створення інноваційної культури та підвищення кваліфікації працівників.

Управління інноваційним розвитком підприємств має особливе значення для забезпечення сталого розвитку сільських територій. Інновації слугують не лише засобом подолання криз, але й фундаментом довгострокової економічної стійкості, яка дозволяє адаптуватися до складних і непередбачуваних умов. Ефективна реалізація інноваційних стратегій потребує системного підходу до організації управління, активної участі держави й інституцій, впровадження цифрових рішень, залучення місцевих громад до процесу ухвалення рішень. Такий комплексний підхід сприятиме зміцненню конкурентоспроможності підприємств, покращенню соціальної згуртованості та забезпеченню економічної стабільності сільських територій в умовах викликів і загроз.

Література:

1. Цвігун І.А. Сучасні проблеми та перспективи сталого розвитку сільських територій України в умовах військових дій. Інноваційна економіка. №4 2024. С. 143-150. URL: <https://inneco.org/index.php/innecoqa/article/view/1367>.
2. Рудь Н. Т., Назарук А. Я. Механізми адаптивного управління сталим розвитком сільських територій України в контексті інтеграційної конвергенції з ЄС. Економіка та суспільство. №74. 2025. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-74-10>.
3. Гудзь О. Є. Стратегічне управління інноваційним розвитком підприємства: навч. посіб. Львів: Ліга-Прес, 2017. 166 с.
4. Ілляшенко С. М. Управління інноваційним розвитком. Суми: Університетська книга. 2015. 324 с.
5. Сало А. Я., Артемчук М. О. Стратегічне управління інноваційним розвитком підприємства. Економіка. Менеджмент. Бізнес. 2020. № 3 (33). С. 1-6. DOI: <https://doi.org/10.31673/2415-8089.2020.034550>.

6. Бондарчук Н. В., Васильєва Л. М., Мінковська А. В. Стратегічне управління інноваційним розвитком аграрного підприємства для забезпечення його фінансово-економічної безпеки. Підприємництво та інновації. 2022. № 23. С. 37–41. DOI: <https://doi.org/10.37320/2415-3583/23.7>.
7. Носков О. М. Публічне управління інноваційним розвитком малого та середнього бізнесу в умовах воєнного стану та відбудови України. Вісник Полтавського ДАУ. №3. 2025. С. 3-8. DOI: <https://doi.org/10.32782/pdau.pma.2025.3.1>.
8. Купріна Н. М. Сучасні інноваційні напрями та інструменти управління розвитком діяльності сільськогосподарських підприємств. Інноваційна економіка. 2023. №4. С. 73-82. DOI: <https://doi.org/10.37332/2309-1533.2023.4.11>.
9. Дивнич О.Д., Мартинюк М.П. Управління землекористуванням аграрних підприємств в умовах війни: інноваційні тренди. Journal of Innovations and Sustainability. 2023. № 4 (7). DOI: <https://doi.org/10.51599/is.2023.07.04.10>.
10. Васильченко М. І., Кравченко О. М. Управління інноваційним підприємництвом в Україні: нові вектори змін в умовах викликів війни та післявоєнного відновлення економіки. Економіка та суспільство, 2025(74). DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-74-53>.
11. Ліба Н., Турянчик Ю., Лендел М. Інноваційні стратегії розвитку бізнесу в умовах післявоєнного відновлення України: виклики інтеграції та роль підприємницької активності. Сталий розвиток економіки, 2025 (2(53)), С. 329-334. DOI: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2025-53-45>.

References:

1. Tsvihun, I.A. (2024). Modern problems and prospects of sustainable development of rural areas of Ukraine in conditions of military operations. *Innovative economy*, 4, 143-150. <https://inneco.org/index.php/innecoua/article/view/1367>.
2. Rud, N., Nazaruk, A. (2025). Mechanisms of adaptive management of sustainable development of rural areas of Ukraine in the context of integration convergence with the EU. *Economy and Society*, (74). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-74-10>.
3. Hudz', O. YE. (2017). Stratehichne upravlinnya innovatsiynym rozvytkom pidpryemstva: navch. posib. Liha-Pres.
4. Ilyashenko S. M. (2015). *Upravlinnya innovatsiynym rozvytkom*. Universytets'ka knyha.
5. Salo A. Ya., Artemchuk M. O. (2020). Strategic management of innovative development of an enterprise. *Economics. Management. Business*, 3 (33). 1-6. <https://doi.org/10.31673/2415-8089.2020.034550>.
6. Bondarchuk N. V., Vasilyeva L. M., Minkovska A. V. (2022) Strategic management of innovative development of an agricultural enterprise to ensure its financial and economic security. *Entrepreneurship and Innovation*, (23). 37-41. <https://doi.org/10.37320/2415-3583/23.7>.
7. Noskov, O. M. (2025). Public management of innovative development of small and medium-sized businesses in the conditions of martial law and reconstruction of Ukraine. *Bulletin of the Poltava State Agrarian University. Series "Public Management and Administration"*, (3), 3–8. <https://doi.org/10.32782/pdau.pma.2025.3.1>.
8. Kuprina, N. (2023). Modern innovative directions and tools for managing the development of agricultural enterprises in the AIC system of. *Innovative economy*, no. 4, Feb. 2024, 73-82. <https://doi.org/10.37332/2309-1533.2023.4.11>.
9. Dyvnych, O., Martynyuk, M. (2023). Management of land use of agricultural enterprises in wartime conditions: innovative trends. *Journal of Innovations and Sustainability*, 7(4), 10. <https://doi.org/10.51599/is.2023.07.04.10>.
10. Vasylichenko, M. I., Kravchenko, O. M. (2025). Management of innovative entrepreneurship in Ukraine: new vectors of change in the context of the challenges of war and post-war economic recovery. *Economy and Society*, (74). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-74-53>.
11. Liba, N., Turyanchyk, Y., Lendel, M. (2025). Innovative strategies for business development in the post-war recovery of Ukraine: challenges of integration and the role of entrepreneurial activity. *Sustainable Economic Development*, (2(53)), 329-334. <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2025-53-45>.

